

Valkenburgse drossaarden in de periode 1482 - 1672

Na het beleg van Valkenburg in 1465 breken rustigere tijden aan voor Valkenburg in 1466 en 1467 worden de beschadigde vestingwerken gerepareerd en als Dirck van Pallandt in 1481 sterft volgt hem in 1483 formeel zijn zoon Jan van Pallandt op als "Castelein, drossaet, rentmeester ende amptman van de stadt ende lande van Valckenborch". Daar Jan echter nog minderjarig is, neemt zijn oom Edmond van Pallandt, heer van Maubach, tot september 1494 de functie van drossaard en rentmeester waar. Jan trouwt in 1495 Anna van Culemborg en sterft in 1514. Na zijn dood gaat het ambt over op zijn weduwe Anna, die volgens de domeinrekeningen nog in 1518 de titel "drossaetdinne" voert, echter reeds vanaf 1516 werd Carculus van Pallandt door hertog Karel de Stoute als plaatsvervangend drossaard aangesteld. Na het overlijden van Anna, zien we dat in 1525 haar zoon Everard van Pallandt, heer van Wittem, door keizer Karel V als drossaard over slot, stad en Land van Valkenburg wordt aangesteld. Everard trouwde in 1527 Margaretha van Lalaing en overleed in 1540 en werd in Culemborg begraven dat hij door zijn moeder Anna had ontvangen. Hiermee kwam een einde aan een eeuw van bestuur over het Land van Valkenburg door de machtige familie van Pallandt. Keizer Karel V stelt op 29 maart 1543 Jan heer van Durbuy, graaf van Oost-Friesland aan als gouverneur van het Hertogdom Limburg en de Karel V verpand in 1543 kasteel, stad en Land van Valkenburg voor 20.000 Luikse gulden aan deze graaf Jan. Jan woonde als drossaard met zijn familie op het kasteel van Valkenburg en heeft er duchtig aan verbouwd en gerepareerd. Reparaties bleken noodzakelijk daar in 1568 de Tachtigjarige oorlog tussen Spanje en de noordelijke Nederlanden uitbrak. In de herfst van 1568 is het kasteel van Valkenburg vermoedelijk korte tijd in het bezit van Willem de Zwijger die met zijn troepen vanuit Aken richting Maastricht optrok en zijn hoofdkwartier op kasteel Wittem had. Noch in 1568 werd de "Valkenburcht" echter terug veroverd door de Spaanse troepen van de Hertog van Alva. Jan kon zijn ambt als drossaard van Valkenburg echter blijven uitoefenen tot aan zijn dood op 6 juni 1572. Willem van Gulpen voert tussen 1572 en 1574 het ambt van drossaard uit en op 23 november 1574 zien we dat Arnold Huyn van Amstenrade en Geleen is benoemd als drossaard van Valkenburg. Arnold was bovendien gouverneur van het Hertogdom Limburg en de Landen van Overmaas (Dalhem, Hertogenrade, Valkenburg) en kortstondig militair gouverneur van Maastricht. Eerder in het jaar 1574 blijft Valkenburg niet gespaard van oorlogsprikelen. In maart 1574 trekt Lodewijk van Nassau met Staatse troepen wederom via Aken op naar Maastricht en bezet kasteel en stad Valkenburg, dat op dat moment zonder noemenswaardige militaire bezetting was. Op 3 april 1574 komt het tot gevechten tussen Spaanse verkenningstroepen uit Maastricht en de Staatse troepen die zich in Valkenburg bevonden. Op 8 en 9 april verlaten de Staatse troepen Valkenburg, om op 14 april 1574 deel te nemen aan de, voor de Staatse troepen, noodlottige veldslag op de Mookerheide. Terug naar Valkenburg waar Arnold Huyn op 24 november 1578 komt te overlijden en waar kortstondig Christoffel van Mondragon het gouverneurschap waarneemt, om het vervolgens af te staan aan Claude van Wittem en Beersel, heer van Ruysbroeck, die op 8 oktober 1579 wordt benoemd tot gouverneur van de Landen van Overmaas en op 3 oktober 1580 wordt benoemd tot "castelein ende drossaet van Valkenburg". Een functie die Claude tot 1597 zou uitoefenen. In de tussentijd was Valkenburg voorzien van een Spaans garnizoen en op 15 augustus 1597 zien we dat de Siciliaan Gaston Spinola, heer van Embry, baron van Aerden tot gouverneur van de Landen van Overmaas wordt benoemd en dat hij op 10 oktober 1598 het drossaardambt van Valkenburg verkrijgt. In dat jaar neemt hij intrek met familie en gevolg op het kasteel van Valkenburg en laat aanzienlijke uitbreidingsverbouwingen uitvoeren. Spinola vertrekt in 1610 naar Doornik, net nadat in 1609 het twaalfjarig bestand tussen Spanje en de Republiek der Verenigde Nederlanden wordt getekend. Spinola die in Valkenburg niet bijzonder geliefd schijnt te zijn geweest vanwege zijn hardhandig optreden jegens de bevolking, wordt in 1612 opgevolgd door Maximiliaan van St. Aldegonde die het gouverneurschap en het drossaardambt van Valkenburg tot 1622 zal uitoefenen. Als in 1623 de Bourgondiër Charles Emanuel de Gorrevod, St. Aldegonde opvolgt ligt er op het kasteel van Valkenburg een volledig Spaans garnizoen onder luitenant Don Endrea de Prada. In 1625 volgt Herman van Bourgogne, graaf van Fallais en schoonvader van Charles Emanuel kortstondig zijn schoonzoon op, als gouverneur en drossaard. Reeds op 1 augustus 1626 volgt zijn andere schoonzoon Hugo van Noyelles, graaf van Noyelles en Fallais hem op als drossaard van Valkenburg en op 16 oktober 1626 ook als gouverneur van de Landen van Overmaas. Op 19 november 1626 legt Hugo in de kerk van Valkenburg daartoe de eed af en wordt hem er door de Staten van het Land van Valkenburg een groot feest aangeboden. Het geluk zou amper 6 jaar duren, want in 1632 verovert het Staatse leger onder Frederik Hendrik Valkenburg.

Als eerste Staatse drossaard van Valkenburg wordt in 1633 Willem van Till benoemd. Op 13 augustus 1634 herovert Jan van Nassau, Valkenburg namens Spanje, om het kort daarna weer te verliezen aan de Staatsen. In oktober 1635 zijn de Spanjaarden echter weer heer en meester in Valkenburg, doch in de nacht van 8 op 9 november 1635 trekken Staatse troepen vanuit Maastricht op naar Valkenburg om het in te nemen. Het Spaanse garnizoen van de vesting Valkenburg weert zich echter kranig en het is pas op 11 november 1635 dat men zich overgeeft aan de Staatse troepen. De troepen uit Maastricht hadden op dat moment 50 man verloren de Spanjaarden “slechts” 3, wat nog veel zegt over de weerbaarheid van kasteel en stad. In de nacht van 22 op 23 november 1636 herovert de gouverneur van Limburg, markies de Lede, Valkenburg weer na het enkele dagen belegerd te hebben. In de navolgende jaren ligt er een aanzienlijk Spaans garnizoen in Valkenburg, totdat de Maastrichtse garnizoenscommandant Stein-Callenfels op 24 juni 1644 met een even aanzienlijke troepenmacht voor Valkenburg verschijnt en het Spaanse garnizoen de witte vlag hijst en vrije aftocht verkrijgt. Valkenburg was nu voorgoed in Staatse handen overgegaan en Willem van Till, die uit een protestantse Kleefse familie stamde daadwerkelijk uitoefening kon geven aan het drossaard-ambt. Willem werd in 1651 opgevolgd door zijn zoon Hans Willem van Till, heer van Olne (B), die samen met zijn broer Joost van Till, die als luitenant-drossaard optrad, het drossaard-ambt bekleedde tot 1667. Als laatste “castelein-drossaerd” van de vesting Valkenburg wordt Lucas Willem van Yselmuiden, heer van Swellingercamp genoemd. Er is daarna weliswaar nog wel sprake van (luitenant) drossaarden en rentmeesters (functie was reeds in 1542 van drossaardambt gescheiden) van het Land van Valkenburg, doch niet meer in de militaire zin van het woord. Het is dan ook onder het bewind van Lucas Willem, dat Valkenburg in het rampjaar 1672 haar kasteel en daarmee haar militaire betekenis als vestingstad verloor. Meer over hoe het zover kwam, in een volgend artikel van de Stichting Vestingstad Valkenburg. Voorgaande artikelen kunt u vinden op www.vestingstadvalkenburg.nl

Auteur: Marc Habets

Bronnen : J.M. van de Venne, *Geschiedenis van het kasteel van Valkenburg, zijn heren en hun drossaarden*, 1951
H.J.H. Schurgers/J.G.M. Notten/L.G.W.N. Pluymaekers, *Geschiedenis van Valkenburg-Houthem*, 1979
A.C.M. Kappelhof, *De Heren en Drossaarden van Valkenburg (1365-1672)*, 1991
Archieven van de Landen van Overmaas, Rijksarchief Limburg, 2004
Prent: Josua de Grave, Valkenburg met Kasteel in 1669, Collectie Gemeentearchief Maastricht/LGOG

Seretariaat: Prinses Beatrixsingel 21, 6301 VK Valkenburg a/d Geul
RABOBANK Valkenburg a/d Geul Rek. nr.: 152891765
www.vestingstadvalkenburg.nl